ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL DE STAT ÎN CERNĂUȚIUL HABSBURGIC: EVOLUȚIE ȘI IMPORTANȚĂ (I)

LIGIA-MARIA FODOR

Der Czernowitzer staatliche Mittelschulunterricht in der Habsburgerzeit: Entwichlung und Bedeutung (I)

(*Zusammenfassung*)*

Das erste, in der Bukowina gegründete Gymnasium wurde in Czernowitz 1808 eröffnet. Am Anfang hatte es fünf Klassen. In der Periode 1814–1849 gab es an dem Gymnasium auch das Institut für Philosophie (2 Studienjahre), auch Lyzeum genannt. Im Rahmen der Umgestaltung aller Gymnasien in der ganzen habsburgischen Monarchie wurde das Czernowitzer Gymnasium in ein achtklässiges Institut mit deutscher Unterrichtssprache umgewandelt. Am Anfang des Schuljahres 1848/1849 wurde hier das Lehrstuhl für Rumänische Sprache und Literatur gegründet. Die höhe Schüleranzahl, die dieses Gymnasium besuchten, hatte als Folge die Eröffnung weiterer vier deutschen Parallelklassen (im Schuljahr 1896/1897). Diese vier neue Klassen, zusammen mit anderen vier deutsch-ruthenischen Klassen bildeten die Grundlage für die Eröffnung des Staats-Untergymnasiums in Czernowitz", mit Deutsch und Ruthenisch als Unterrichtssprachen. Dieses Gymnasium wurde dann 1901/1902 zum Obergymnasium mit acht Deutschklassen und acht deutsch-ruthenischen Parallelklassen, mit dem Namen „Das II. Staatsgymnasium Czernowitz. Folgenderweise wurde das alte Gymnasium „Das I. Staatsgymnasium Czernowitz" genannt. Beginnend mit dem Schuljahr 1898/1899 wurden an der letzterwähnten Anstalt rumänisch-deutsche Parallelklassen eröffnet. 1901 bildeten diese eine Filiale derselben und 1906 funktionierten sie schon als selbsständiges Institut mit dem Namen „Das III. Staatsgymnasium Czernowitz", mit Deutsch und Rumänisch als Unterrichtssprachen. Alle diese Gymnasien wurden von Schülern besucht, deren Muttersprache Deutsch, Ruthenisch, Rumänisch, Polnisch, Ungarisch, Tschechisch usw. war.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Mittelschulunterricht, Gymnasium, Czernowitz.

Până la începutul secolului al XIX-lea, nu au funcţionat în Bucovina habsburgică şcoli secundare[1]. Politica imperială de promovare a culturii habsburgice

* Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

[1] Şcoala secundară – formă de învăţământ intermediară între şcolile primare şi cele superioare, care avea în componenţă următoarele tipuri de şcoli: gimnazii, şcoli reale şi licee de fete.

Analele Bucovinei XXI, 2 (43), p. 411–431, Bucureşti, 2014

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

în estul extrem al monarhiei, coroborată cu interesul populației pentru creșterea nivelului educativ-cultural, a contribuit la dezvoltarea rețelei școlare în Bucovina. Adoptarea Constituției din 21 decembrie 1867, a legii din 25 mai 1868 privind etatizarea și laicizarea școlilor, a legilor învățământului primar din 14 mai 1869 și 30 ianuarie 1873, prin care s-a instituit obligativitatea învățământului pentru copiii cu vârsta cuprinsă între șapte și treisprezece ani și a legii inspecției școlare din 8 februarie 1869 au contribuit la creșterea frecvenței școlare și la crearea unui sistem solid de învățământ primar, constituindu-se astfel baza dezvoltării ulterioare a școlilor secundare.

Gimnaziul a fost forma de învățământ secundar care avea în componență opt clase cu două cursuri: inferior și superior, fiecare cu câte patru clase. Scopul gimnaziului era să asigure băieților o formare generală superioară prin utilizarea esențială a limbilor clasice și a literaturii acestora și prin aceasta să-i pregătească totodată pentru studiile universitare. Fetele se puteau înscrie la cursurile gimnaziale numai în calitate de cursante private. În programa școlară valabilă pentru gimnaziu era prevăzut un număr considerabil de ore pentru disciplinele limba latină, limba greacă și limba germană. Admiterea la gimnaziu se realiza în baza certificatului de absolvire a școlii primare, însă, începând din anul 1870, a fost introdusă ca o condiție obligatorie susținerea unui examen la următoarele discipline: religie, limba germană și matematică. Finalizarea cursurilor gimnaziale presupunea susținerea examenului de maturitate, care le permitea absolvenților înmatricularea în calitate de cursanți ordinari la universitate. Axându-se pe limbile clasice, latină și greacă, dar și pe științele reale, gimnaziul a oferit tinerilor posibilitatea unei formări generale.

GIMNAZIUL SUPERIOR DE STAT DIN CERNĂUȚI

La începutul secolului al XIX-lea, a apărut necesitatea înființării unui gimnaziu în Bucovina, în contextul dezvoltării învățământului primar, concretizat în creșterea numărului de școli primare și de persoane alfabetizate în această provincie și determinat de distanța mare față de școlile secundare existente în imperiu (cele mai apropiate erau gimnaziile din Galiția – Lemberg și Stanislau, fiind un efort financiar mare, chiar și pentru persoanele înstărite de a întreține un copil la aceste școli), dar și de lipsa unui institut de pregătire superioară pentru clerul greco-oriental[2] și pentru fiii funcționarilor, militarilor și coloniștilor germani[3]. Demersurile de înființare a unui institut la Cernăuți au fost inițiate în anul 1803, de către administratorul cameral Ferdinand Dans, care a înaintat un

[2] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *Deutschsprachige Quellen zur Geschichte des Bildungswesens der Bukowina um 1900,* III (Erste Hälfte), în „Retrospektiven in Sachen Bildung", R. 5 (Historico-Paedagogica Europea), nr. 4, 1994, p. 1.

[3] *150 Jahrfeier des Czernowitzer Gymnasiums*, în „Der Südostdeutsche. Zeitung der Deutschen aus Südosteuropa

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

raport arhiducelui Karl la Viena, în care a semnalat necesitatea deschiderii unui gimnaziu la Cernăuți, pentru că s-ar fi înlesnit nobililor, preoților și funcționarilor stabiliți în Bucovina posibilitatea de a-și instrui copiii la un nivel superior și ar fi constituit, totodată, un factor de creștere a nivelului de cultură și civilizație a întregii provincii[4]. În baza rapoartelor întocmite de către Ferdinand Dans și alți funcționari, referitoare la situația precară a învățământului secundar în Bucovina, autoritățile centrale de la Viena au promovat această inițiativă, care a primit, la 5 august 1805, acordul de principiu al împăratului Franz I, de înființare în anii următori a unui gimnaziu la Cernăuți[5]. Abia după trei ani de la această hotărâre, la 10 ianuarie 1808, Cancelaria Aulică din Viena a emis un decret, aprobat de către împăratul Franz I, în care era prevăzută înființarea unui institut de învățământ secundar în Bucovina, cu scopul de a îmbunătăți, în special, pregătirea clerului greco-oriental[6]. Guberniul provincial al Galiției a înștiințat, la 5 februarie 1808, autoritățile de la Cernăuți că vor fi luate măsurile necesare în vederea angajării personalului didactic necesar (șase învățători) pentru deschiderea, începând cu anul școlar 1808/1809, a gimnaziului cu șase clase: patru clase cu profil uman (Humanitätsklasse) și două clase de gramatică (Gramatikalklasse – se studiau mai multe ore de gramatica)

În ședințele din 1 și 2 octombrie 1808, Comisia Aulică de Studii a analizat și hotărât înființarea la Cernăuți a unui gimnaziu provincial cu cinci clase și a unui curs de învățământ filosofic de doi ani. În conformitate cu prevederile *Codicelui* valabil pentru gimnazii, căpitanul ținutului Bucovina a fost desemnat director al gimnaziului, iar prefectul, referent pentru problemele de organizare didactico-pedagogică[7].

Primul gimnaziu din Bucovina, format dintr-o clasă cu 24 de elevi, fii de nobili și preoți, dintre care 10 români, 8 germani, 3 polonezi, un armean, un rutean și un elev de naționalitate necunoscută, s-a deschis la 16 decembrie 1808, într-o încăpere închiriată de la proprietarul Melech Juster, în casa nr. 590 (denumită ulterior Passage Beck)[8]. În anul 1814, a fost necesară închirierea unui nou spațiu, în casa proprietarului Aywas, destinat pentru institutul filosofic; astfel cele două cursuri ale gimnaziului erau organizate în locații diferite[9]. În aceste condiții, au

[4] Mihai-Ștefan Ceaușu, *Bucovina Habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena*, Iași, Fundația Academică „A. D. Xenopol", 1998, p. 203.

[5] *Ibidem*, p. 203–204.

[6] R. Wurzer, *Festschrift zur hundertjährigen Gedenkfeier der Gründung des Gymnasiums 1808–1908. Geschichte des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz*, Czernowitz, Druck und Verlag der Eckhardt'schen Universitätsbuchdruckerei (J. Mucha), 1909, p. 8.

[7] *Ibidem*, p. 11–12; Rudolf Wagner, *Das multinationale österreichische Schulwesen in der Bukowina*, Band II. *Mittel- Berufs- und Hochschulwesen*, München, Verlag „Der Südostdeutsche", 1986, p. 12.

[8] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 1–15; Erich Prokopowitsch, *Die Entwicklung des Schulwesens in der Bukowina*, în „Buchenland. Hundertfünfzig Jahre Deutschtum in der Bukowina" (coord. Franz Lang), Band 16, Reihe B. München, Verlag des Südostdeutschen Kulturwerks, 1961, p. 281.

[9] R. Wurz

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

început, în anul 1814, lucrările de construire a unui local şcolar propriu, sub coordonarea treptată a inginerului Banhölzl, a arhitectului Duchoslav şi a inginerului districtual La Motte[10]. Lucrarea a fost finalizată în anul 1824, localul şcolar fiind situat în apropierea primăriei, între Gymnasialgasse, Liliengasse, Bankgasse şi Senkowiczgasse[11]. La parterul clădirii s-au desfăşurat cursurile gimnaziale, iar la etaj cursurile liceale şi de teologie, unde era amenajată şi locuinţa directorului[12].

Începând cu deceniul şapte al secolului al XIX-lea, s-a constatat o creştere a numărului elevilor, fiind înfiinţate clase paralele. În acest context, localul şcolar a devenit neîncăpător, fiind necesară închirierea unor noi spaţii, care erau denumite „expoziturі". Două astfel de expoziturі au fost închiriate în casa proprietarului Tauber. Cu prilejul vizitei ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, Karl de Stremayr, la 5 octombrie 1875 la gimnaziul din Cernăuţi, directorul Wolf a semnalat faptul că spaţiul era insuficient, solicitând alocarea de fonduri pentru extinderea şi reamenajarea localului. Din cauza situaţiei financiare precare a statului, au fost alocate fonduri abia în anul 1880, când au început lucrările de reamenajare. Capela şi locuinţa directorului, existente la etaj, au fost transformate în săli de curs, au fost amenajate încăperi pentru cabinetul de fizică, sala de conferinţe şi cancelaria profesorilor[13]. Un rol important în acest demers l-a avut primirea în audienţă de către împăratul Franz Joseph, cu prilejul vizitei în Bucovina, în anul 1880, a unei delegaţii formate din membri ai corpului didactic şi ai Comitetului Asociaţiei „Împăratul Franz Joseph", când a fost semnalată problema localului şcolar neîncăpător[14]. În anul 1884, a fost necesară închirierea unui nou spaţiu destinat desfăşurării activităţii didactice a claselor paralele, fiind deschisă cea de-a zecea clasă paralelă[15].

Vizita ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, dr. Paul baron Gautsch de Frankenthurn, la 3 octombrie 1887, la gimnaziul din Cernăuţi a constituit un bun prilej de a fi aduse la cunoştinţa acestuia condiţiile dificile de desfăşurare a activităţii didactice, din cauza unui local şcolar necorespunzător[16]. La 3 noiembrie 1891 au fost alocate fonduri pentru reconstruirea localului şcolar, inclusiv construirea unei săli de gimnastică, lucrările începând în vacanţa de vară a anului 1892, fiind finalizate în anul 1894. Sala de gimnastică a fost construită în continuarea corpului principal, situat pe Senkowiczgasse, proiectul fiind întocmit

[10] *Ibidem*, p. 170–171.

[11] Eduard Wagner, *Czernowitz*, în *„Vom Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte der Bukowina"*, Band II, *Festschrift zum 75. Geburtstag von Frau Dr. Paula Tiefenthaler*, (coord.) Adolf Armbruster, herausgegeben im Auftrag der Landsmannschaft der Buchenlanddeutschen (Bukowina) e.V., Augsburg, Hofmann-Verlag, 1993, p. 145.

[12] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 172.

[13] *Ibidem*, p. 174–175.

[14] *Ibidem*, p. 129.

[15] *Ibidem*, p. 137, 174.

[16] *Ibidem*,

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

de către inginerul West[17]. În data de 19 noiembrie 1894, de ziua onomastică a împărătesei Elisabeta, a fost oficiată slujba de sfințire a localului și a sălii de gimnastică[18]. În anul 1900, localul școlar era deja neîncăpător, chestiune care a fost semnalată ministrului Wilhelm cavaler de Hartel, cu prilejul vizitei acestuia în Bucovina[19]. În anul 1896, au început lucrările de introducere a iluminatului electric, care au fost finalizate în anul 1908[20]. Sala de gimnastică a fost folosită, totodată, ca sală de festivități[21]. Întreținerea și curățenia localului școlar a fost asigurată de personal de serviciu angajat definitiv, în lunile de iarnă fiind suplimentat numărul posturilor pentru o perioadă determinată[22].

Planul de învățământ din primii ani de activitate se baza pe prevederile legislației imperiale adoptate în anul 1805, o atenție considerabilă fiind acordată limbii și literaturii latine care, în clasele superioare, era limba de predare inclusiv pentru matematică. La început, limba germană nu era studiată ca disciplină aparte, în primele trei clase de gramatică fiind studiată în paralel cu gramatica limbii latine. O atenție mai mare studierii limbii germane a fost acordată începând cu anul 1814, când a fost emis un decret care stipula că elevii care doreau să urmeze cursurile învățământului secundar trebuiau să aibă cunoștințe temeinice de limba germană, ceea ce impunea studierea acestei limbi în școlile primare[23]. În anul 1817, a fost emis un nou decret, care specifica necesitatea ca elevii să obțină la școala primară cunoștințele necesare de limba germană pentru a putea frecventa studiile gimnaziale. Aceste prevederi au întărit rolul limbii germane în învățământul secundar, dar a îngrădit totodată accesul la învățământul superior fiilor de țărani, care nu aveau cunoștințele necesare de germană. Începând cu clasa a III-a, au fost studiate ca discipline obligatorii științele naturii, istoria, geografia și limba greacă[24].

În perioada 1818–1819, au fost emise acte normative care au adus modificări asupra modului de funcționare a gimnaziilor, valabile pentru întreaga Monarhie Habsburgică. Astfel, la 14 august 1818, a fost emis un ordin care prevedea înființarea clasei a IV-a de gramatică și la gimnaziile provinciale, iar în baza Decretului din 28 septembrie 1818, fiecare clasă trebuia să aibă un singur învățător,

[17] *Ibidem*, p. 152, 175–176.
[18] *Ibidem*, p. 177.
[19] *Ibidem*, p. 160.
[20] *Ibidem*, p. 157.
[21] *Ibidem*, p. 201.
[22] Karl Wolf, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1908/1909, von Karl Wolf, k.k. Direktor, 1909, p. 39 (în continuare se va cita: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909).
[23] Rudolf Wagner, *Das deutsch-europäische Schulwesen in der Bukowina*, în *„Deutsche Schulen im Ausland"*, Peter Nasarki (coord.), Band 2. *Erlebnisse. Erfahrungen. Erinnerungen*, Berlin/Bonn, Westkreuz-Verlag, 1989, p. 245.
[24] Constantin Ungureanu, *Gimnaziul german din Cernăuți (1808–1918)*, în „«Glasul Bucovinei». Revistă trimestri

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

care să predea toate obiectele de studiu. La 20 septembrie 1819 a fost modificată programa şcolară pentru toate gimnaziile, fiind desfiinţată disciplina ştiinţele naturii, lecţiile de algebră fiind transferate din clasele de gramatică la cele umaniste, urmând ca acestea să fie studiate în limba latină[25]. În acest context, începând cu anul 1819, la Gimnaziul din Cernăuţi s-au studiat următoarele discipline: limbile latină şi greacă, istoria, geografia, matematica şi religia, în total 18 ore pentru fiecare clasă[26]. În perioada 1814–1849, a funcţionat pe lângă gimnaziu şi Institutul de Filosofie de doi ani, care se mai numea liceu (Lyzeum); primul an de curs al acestui institut trebuia să fie deschis începând cu anul şcolar 1813/1814, însă Comisia Aulică de Studii a emis, la 27 august 1813, decretul de amânare a deschiderii acestuia, din lipsă de personal didactic. Totuşi, cursul a fost început în anul 1813 ca un curs privat, elevii neprimind diplome şi fiind obligaţi să susţină examen pentru a fi admişi în anul II. La Institutul de Filosofie au fost predate disciplinele: filosofia teoretică, filosofia greacă, filosofia practică, logica, metafizica, psihologia, matematica, istoria universală, fizica, matematica aplicată şi religia[27].

O autonomie mai mare a fost acordată institutelor de învăţământ secundare şi superioare prin Ordinul ministerial din 6 aprilie 1848, urmând ca acestea să fie conduse nemijlocit de către personalul didactic al instituţiei respective, fiind desfiinţată funcţia de director administrativ. Prin Ordinul ministerial din 10 mai 1848, cursul de filosofie de doi ani a fost unit cu gimnaziul, care a devenit o şcoală secundară cu 8 clase, având două cursuri: inferior (numit şi şcoala latină) şi superior (numit şi liceu).

În contextul reorganizării gimnaziilor în întreg imperiul, Gimnaziul din Cernăuţi a fost transformat, prin Hotărârea imperială din 22 iulie 1849, într-unul cu opt clase, programa şcolară fiind modificată în conformitate cu planul provizoriu de învăţământ, aprobat prin Ordinul ministerial nr. 5378 din 26 iulie 1849[28] şi a fost introdus, totodată, examenul de maturitate[29].

Începând cu anul şcolar 1848/1849, a fost înfiinţată, prin Rezoluţia imperială din 20 decembrie 1848[30], Catedra de limba şi literatura română în cadrul Gimnaziului Superior de Stat din Cernăuţi. La această catedră a fost desemnat profesor suplinitor, la 22 februarie 1849, Aron Pumnul, fost profesor de filosofie la liceul din Blaj şi redactor la ziarul bilingv „Bucovina". În baza raportului întocmit de ministrul Cultelor şi Instrucţiunii, contele Leo Thun, la 19 februarie 1850, Aron Pumnul a fost numit prin Rezoluţia imperială din 27 februarie 1850 profesor titular, întrucât acesta „a demonstrat că ştie limba germană şi limba română prin claritatea

[25] *Ibidem*, p. 54.
[26] *Ibidem*, p. 55.
[27] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 75.
[28] *Ibidem*, p. 82.
[29] Rudolf Wagner, *Das multinationale österreichische...*, p. 19.
[30] Iorgu G. Toma, *Scoala Română*, Suceava, Editura si Tipografia Societătii „Şcoala Română", 1909, p. 17.

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

accentului şi prin uşurinţa exprimării; posedă cunoştinţe desăvârşite de limba şi literatura română" şi că, deşi „este devotat cu entuziasm cauzei românilor are totuşi în relaţiile politice un caracter cu totul curat"[31]. Pentru noua catedră au fost alocate cinci ore pe săptămână pentru clasele superioare, însă Aron Pumnul a consimţit pentru suplimentarea acestora, ajungându-se la un număr de 11 ore pe săptămână, predarea fiind extinsă astfel şi la clasele inferioare. La aceste cursuri au participat atât elevi români, cât şi elevi de alte etnii. Înfiinţarea Catedrei de limba şi literatura română la Gimnaziul Superior din Cernăuţi a reprezentant un moment important pentru cetăţenii de etnie română, deoarece a fost introdus studiul limbii române, ca „unică limbă a ţării, recunoscută ca atare pe atuncia, ca absolut obligatorie pentru toţi studenţii, fără deosebire de naţionalitate"[32], aceasta fiind „sufletul naţiunii, mijlocul dezvoltării acesteia"[33]. În anul 1864, cursul de limba română a fost separat în funcţie de etnie, constituindu-se două grupe: una pentru elevii români şi alta pentru elevii de altă etnie[34].

Elevii de etnie ruteană au avut posibilitatea, începând cu anul şcolar 1854/1855, să studieze limba ruteană la acest gimnaziu, ca disciplină relativ-obligatorie[35].

Programele şcolare ale gimnaziului au fost întocmite în conformitate cu prevederile Ordinelor ministeriale nr. 1 182 din 5 februarie 1856[36], nr. 10 128 din 26 mai 1884[37], nr. 11 662 din 29 martie 1909[38] şi nr. 2 849 din 19 martie 1910[39].

Limba de predare a institutului a fost germana, limbile română şi ruteană fiind utilizate pentru predarea obiectelor de studiu: religia greco-orientală, limba

[31] Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale (în continuare se va cita: S.A.N.I.C.), fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 5, f. 9–11.

[32] Ştefan Purici, *Statutul limbii române în Bucovina între anii 1775–1861*, în „Glasul Bucovinei", anul I, nr. 4, 1994, p. 5.

[33] A. H., *Catedra pentru limba şi literatura română în Cernăuţi*, în „«Bucovina». Gazetă românească pentru politică, religie şi literatură. Romanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur", nr. 12, 24 decembrie/5 ianuarie 1848, p. 81; *Un cuvânt serios despre cauza şcoalelor în Bucovina*, în „«Bucovina». Gazetă românească pentru politică, religie şi literatură. Romanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur", nr. 22, 22 iulie/3 august 1849, p. 118.

[34] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 132.

[35] *Ibidem*, p. 105; Васил Сімович, *Українське шкільництво на Буковині*, fără editură, fără localitate, 1932, p. 25.

[36] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 87; vezi Anexa nr. 1.

[37] *Ibidem*, p. 150–151; vezi Anexa nr. 2.

[38] Karl Wolf, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1909/1910 von Karl Wolf, k.k. Direktor, 1910, p. 54–55 (în continuare se va cita: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1909/1910); idem, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1910/1911 von Karl Wolf, k.k. Direktor, 1911, p. 46 (în continuare se va cita: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1910/1911); vezi Anexa nr. 3.

[39] „Jahres 93.

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

română, respectiv ruteană şi limba latină studiată la clasele paralele române, respectiv rutene[40].

În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 11 218 din 8 august 1859, prin care s-a reglementat utilizarea limbilor oficiale ale fiecărei provincii ca limbă de predare la gimnaziile de stat, a fost emis Ordinul ministerial nr. 10 296 din 23 iulie 1860, prin care s-a dispus utilizarea limbii române, respectiv rutene, pentru disciplinele religia greco-orientală şi greco-catolică[41].

Ca discipline relativ-obligatorii au fost studiate: limbile română şi ruteană, precum şi lecturile din autorii clericali greci de către elevii care doreau să frecventeze cursurile Facultăţii de Teologie[42].

Printre disciplinele facultative studiate de către elevii institutului se regăseau: caligrafia, pedagogia, economia (agricultura), limba română, limba ruteană, limba poloneză, limba franceză, limba engleză, limba italiană, limba armeană (începând cu anul şcolar 1910/1911), muzica, muzica bisericească romano-catolică, greco-orientală şi greco-catolică, desenul, gimnastica (începând cu anul şcolar 1858/1859), desenul tehnic, stenografia, geometria descriptivă, pictura şi modelajul[43]. Gimnastica a fost introdusă ca disciplină obligatorie începând cu anul şcolar 1895/1896 la primele clase de studiu şi începând cu anul şcolar 1897/1898 la toate clasele, în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 17 261 ex 1896 din 12 februarie 1897, fiind prevăzut un număr de două ore pe săptămână[44]. Limbile română şi ruteană au fost introduse ca discipline facultative ulterior separării claselor române şi rutene, în anul 1903, respectiv 1907[45].

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, conducerea gimnaziului a fost asigurată de către directorii: Alois cavaler de Stutterheim, Valentin Rolny, Johann Nepomuk Glatz, Stanislaus Zborowski, Anton Kral, dr. Josef W. Nahlowsky şi dr. Anton Kahlert[46]. În momentul obţinerii autonomiei şi a statutului de Ducat autonom al Bucovinei, în anul 1861, la conducerea gimnaziului se afla Stephan Wolf (1859–1887) care, în baza Ordinului ministerial nr. 4 875/260 din 28 martie 1859, a fost numit prin Rezoluţia imperială din 23 martie 1859, director la acest institut[47]. Născut în 12 august 1823, la Schönstein,

[40] „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 41.

[41] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 111–112.

[42] *Ibidem*, p. 150–151.

[43] *Ibidem*, p. 92, 258–263; „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz" 1908/1909, p. 40–41; „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz" 1910/1911, p. 87; Karl Wolf, *Schulnachrichten*, în: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1912/1913 von Karl Wolf, k.k. Direktor, 1913, p. 62 (în continuare se va cita: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1912/1913).

[44] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 164; „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 40.

[45] „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 40.

[46] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 215–222; Rudolf Wagner, *Das multinationale österreichische...*, p. 23, 26–27.

[47] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXII, do

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

Moravia, Wolf a absolvit studiile gimnaziale la Troppau, urmând cursurile de științe politico-juridice, pedagogice și de filologie clasică la Universitatea din Olmütz. În anul 1851, a obținut calificarea ca învățător pentru limbi clasice[48]. Acesta a desfășurat o bogată activitate literară, a fost membru al Consiliului local și al Consiliului Școlar al Țării, iar în anul 1865 a înființat Asociația de Gimnastică, cu sprijinul Consiliului local Cernăuți. A fost membru fondator al Asociației pentru Răspândirea Formării Științifice în Bucovina și al Filialei din Bucovina a Asociației Generale de Limba Germană și a elaborat două manuale școlare pentru disciplina limba latină pentru clasele I și a II-a[49].

Stephan Wolf a susținut inițiativa de înființare, în anul 1860, a Gimnaziului Inferior Greco-Oriental la Suceava, argumentând că absolvenții cursului inferior al Gimnaziului din Suceava urmau să continue cursul superior la Gimnaziul din Cernăuți și astfel nu s-ar fi generat o scădere a frecvenței școlare[50]. De asemenea, în anii 1880 și 1885, a sprijinit demersul Consiliului local din Cernăuți, de înființare a unui gimnaziu inferior de stat în localitate, datorită numărului mare de elevi existent la institutul pe care îl conducea, însă această cerere nu a fost aprobată, considerându-se că nu era absolut necesară. Abia în anul 1887 i-a fost solicitat directorului Wolf, de către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, un punct de vedere referitor la înființarea unui gimnaziu la Coțmani și argumentația necesară, care ar fi putut susține ideea reducerii numărului elevilor[51].

În perioada 26 septembrie – 1 octombrie 1870, directorul Stephan Wolf a participat, împreună cu inspectorul școlar general dr. J. Marek (discipline umane) și profesorul dr. Wilhelm Vysloužil (discipline reale), la lucrările Comisiei de anchetă de la Viena, privind reformarea învățământului gimnazial[52].

Pentru rezultate bune obținute în activitate, directorul Wolf a primit, în anul 1874, titlul de consilier școlar și în anul 1887, cu prilejul pensionării și împlinirii a 28 de ani de activitate la acest gimnaziu, decorația Crucea în grad de cavaler a ordinului Franz Josef[53].

Despre directorul Stephan Wolf, Romuald Wurzer menționa că era prietenos, agil și vioi și că „a reușit în ciuda mișcărilor politice, în ciuda polonizării institutelor din Galiția, în ciuda maghiarizării în țările vecine ungare, să păstreze sarcina de bază, adică să fie paznic și protector al culturii germane în estul monarhiei, având o atitudine înțeleaptă în concesiile față de dorințele diferitelor națiuni și confesiuni ale țării"[54].

În baza raportului ministrului Paul Gautsch de Frankenthurn, Christof Würfl a fost desemnat, prin Rezoluția imperială din 10 septembrie 1887, director la

[48] *Ibidem*, f. 75–76.
[49] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 117.
[50] *Ibidem*, p. 113.
[51] *Ibidem*, p. 139.
[52] *Ibidem*, p. 121.
[53] *Ibidem*, p. 218–219.
[54] *Ibidem*,

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

Gimnaziul din Cernăuți[55]. Würfl, născut în 18 februarie 1850, la Hradzen, Boemia, a absolvit Facultatea de Filosofie din cadrul Universității din Viena și a obținut calificarea ca învățător pentru disciplinele: geografie, istorie și limba germană, publicând numeroase articole științifice în anuarele și revistele de specialitate. În perioada directoratului lui Würfl, a fost acordată o atenție deosebită pentru asigurarea unor condiții corespunzătoare igienico-sanitare, fiind renovat localul școlar. În sălile de curs au fost expuse tablouri, biblioteca elevilor a fost separată de cea a profesorilor și au fost achiziționate noi lucrări pentru bibliotecă[56].

Romuald Wurzer îl caracteriza pe directorul Würfl, ca fiind o fire energică, severă, cu un acut simț al responsabilității, contribuind la creșterea prestigiului institutului[57]. Acesta a coordonat activitatea gimnaziului până în anul 1893, când a fost numit în funcția de director al Gimnaziului de Stat din Linz[58].

Conducerea gimnaziului a fost preluată de către Karl Tumlirz, numit în baza Hotărârii imperiale din 6 iulie 1892[59]. Născut în 24 martie 1854, la Moldau pe Teplitz (Boemia), acesta a absolvit cursurile gimnaziale la Eger și Praga-Neustadt și cele ale Universității din Praga. În anul 1877, a obținut calificarea ca învățător pentru filologie clasică pentru gimnaziul superior și în anul 1880 pentru limba germană curs superior. În perioada 1886–1892, acesta a fost redactor și redactor-șef la revista „Mittelschule". A desfășurat o bogată activitate științifică, elaborând lucrări de gramatică a limbii germane pentru gimnazii, scriind poezii și publicând numeroase articole de specialitate[60]. Prin Rezoluția imperială din 20 septembrie 1894, acesta a fost numit inspector școlar general în Bucovina, la conducerea gimnaziului fiind desemnat interimar profesorul Gabriel de Mor (octombrie 1894 – februarie 1895)[61].

În baza raportului ministrului Stanislaus cavaler de Madeyski, Heinrich Klauser a fost numit, prin Rezoluția imperială din 27 ianuarie 1895, director la acest gimnaziu[62]. Klauser, născut la 20 august 1838, la Siret, Bucovina, a urmat cursurile Gimnaziului din Cernăuți și ale Facultății de Filosofie din cadrul universităților din Lemberg și Viena. A fost inspector școlar în districtul Siret și director al Gimnaziului din Rădăuți (1883–1894). Pentru merite deosebite în activitate a primit, în anul 1888, titlul de consilier școlar și, în anul 1898, cu prilejul aniversării a 50 de ani de domnie a împăratului Franz Josef, titlul de consilier guvernamental[63].

[55] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 4, f. 78–80.

[56] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 145, 147.

[57] *Ibidem*, p. 149.

[58] *Ibidem*, p. 219.

[59] *Ibidem*, p. 220.

[60] *Ibidem.*

[61] *Ibidem*, p. 155.

[62] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 4, f. 96–99.

[63] R. Wur

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

După pensionarea directorului Klauser în anul 1909, în baza raportului ministrului Karl conte Stürgkh, din 3 aprilie 1909, Karl Wolf a fost desemnat, prin Rezoluția imperială din 28 aprilie 1909, director la acest gimnaziu[64]. Născut în anul 1855, Wolf a urmat cursurile Facultății de Filosofie din cadrul universităților Innsbruck, Viena și Cernăuți și a obținut, în anul 1879, calificarea de învățător pentru filologie clasică. A activat ca profesor la Gimnaziul din Rădăuți din anul 1877 până în anul 1890, când a fost numit profesor la Gimnaziul de Stat I Cernăuți. Pentru merite deosebite în activitate a fost numit, la 1 februarie 1912, membru al Consiliului Școlar al Țării[65] și la 7 ianuarie 1914 i-a fost acordat titlul de consilier guvernamental[66].

În perioada 1897–1914, în baza Ordinului ministerial nr. 3839 din 15 februarie 1896, directorii acestui gimnaziu au fost degrevați de atribuțiile administrative și de cancelarie, acestea fiind îndeplinite de către secretarul directorului. Această funcție a fost asigurată de către suplinitorul Franz Papak (1897–1899), profesorul dr. Anton Pawlitschek (1899–1902) și profesorul Romuald Wurzer (1902–1914)[67].

În primii ani, gimnaziul s-a confruntat cu o lipsă de cadre didactice calificate. Activitatea didactică a fost efectuată de către învățători, care aveau în atribuții predarea tuturor disciplinelor la orice clasă[68]. Reorganizarea gimnaziului în anul 1849 și introducerea, prin Ordinul ministerial nr. 5 880 din 30 august 1849, a examenului de calificare pentru învățătorii de gimnaziu, au constituit începutul reformei privind asigurarea de personal didactic calificat[69]. Cerințele dificile pentru calificarea personalului didactic, reglementate prin Ordinul ministerial din 6 octombrie 1870, au determinat în perioada 1870–1880 un deficit de cadre didactice calificate și, implicit, o creștere a numărului suplinitorilor, întrucât un suplinitor nu avea voie să profeseze mai mult de un an la aceeași școală, ceea ce a afectat procesul de învățământ. La aceasta a contribuit și numărul mare de cazuri

[64] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 4, f. 152–154.

[65] Karl Wolf, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1913/1914 von Regierungsrat Karl Wolf, k.k. Direktor, 1914, p. 69 (în continuare se va cita „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1913/1914).

[66] Karl Wolf, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1911/1912 von Karl Wolf, k.k. Direktor, 1912, p. 69 (în continuare se va cita: „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1911/1912).

[67] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 160.

[68] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 53–54.

[69] http://alex.onb.ac.at, *Erlass des Ministers für Cultus und Unterricht vom 30. August 1849, womit das in Folge Allerhöchster Entschließung vom 23. August 1849 genehmigte provisorische Gesetz über die Prüfung der Candidaten des Gymnasiallehramtes, sammt den hierauf bezüglichen Allerhöchst genehmigten Übergangsbestimmungen mitgetheilt wird*, în „Allgemeines Reichsgesetz- und Regierungsblatt für das Kaiserthum Oesterreich", nr. 380, 1849, p. 684–699; R. Wurzer, *op. cit.*, p. 82.

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

de îmbolnăvire[70], însă în perioada ulterioară s-a observat o creştere a personalului didactic calificat[71]. Odată cu înfiinţarea gimnaziilor de stat II şi III din Cernăuţi s-a constatat o fluctuaţie mare a personalului didactic între cele trei şcoli[72].

Profesorii gimnaziului au fost preocupaţi de pregătirea profesională, desfăşurând o bogată activitate ştiinţifică, care a constat în elaborarea de manuale şcolare, lucrări, traducerea unor opere din clasicii greci şi publicarea de articole de specialitate în diverse publicaţii. Totodată, aceştia au participat la diverse conferinţe şi stagii de pregătire în străinătate, profesorii dr. Anton Polaschek şi dr. Alois Lebouton fiind beneficiari ai unor burse de studiu în Italia, Grecia şi Asia Mică[73].

Pentru învăţământul în limba română este demnă de remarcat activitatea profesorilor Aron Pumnul şi I. G. Sbiera. Aron Pumnul a contribuit la emanciparea naţională a românilor prin cultivarea limbii şi literaturii române şi prin elaborarea manualelor şcolare necesare pentru această disciplină[74]. Crezul fundamental al lui Aron Pumnul, potrivit căruia „poporul este trupul naţiunii, iar limba este sufletul ei. Pentru aceea, precum trupul fără suflet e mort, tot aşa e moartă şi naţiunea fără limbă"[75] şi lipsa unor manuale şcolare în limba română (cele existente în Transilvania şi România neputând fi utilizate, întrucât nu îndeplineau cerinţele prevăzute în programa şcolară austriacă), l-au determinat pe acesta să elaboreze lucrarea, *Lepturariu românesc cules den scriptori români*, publicată în patru volume în perioada 1862–1865 la Viena. În această lucrare au fost cuprinse informaţii din literatură, istorie, geografie, biologie şi zoologie, primul volum fiind redactat parţial cu alfabet chirilic, iar celelalte cu alfabet latin[76].

Romuald Wurzer nota despre gramatica şi cărţile de citire în limba română elaborate de către Aron Pumnul ca fiind „un monument de onoare şi trainic al progresului" în domeniul ştiinţei limbii române[77], iar Iorgu G. Toma sublinia faptul că Aron Pumnul a contribuit „ca rar altul, la deşteptarea conştiinţei naţionale a elevilor săi"[78].

Având ca deviză, promovarea învăţământului în rândul românilor, profesorul I. G. Sbiera a contribuit la înfiinţarea în anul 1857 a Bibliotecii gimnaziştilor români din Cernăuţi[79]. În anul 1866, autorităţile imperiale nu i-au permis participarea la o

[70] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 97, 116–118.

[71] *Ibidem*, p. 125, 135.

[72] *Ibidem*, p. 163.

[73] *Ibidem*, p. 154–155; Mag. Ekkehart Lebouton, *Dr. Alois Lebouton. 27.4.1881–26.4.1936. Erinnerungen an meinen Vater*, în „Kaindl-Archiv. Mitteilungen der Raimund Friedrich Kaindl Gesellschaft", Heft 7, 1989, p. 42.

[74] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 61.

[75] Gheorghe Moldoveanu, *Aron Pumnul – profesor la Cernăuţi*, în „Glasul Bucovinei", anul XIII, nr. 3, 2006, p. 137.

[76] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 62–63.

[77] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 227.

[78] Iorgu G. Toma, *op. cit.*, p. 17.

[79] D. Vatamaniuc, *Aron Pumnul si Biblioteca gimnazistilor din Cernăuti*, în „Analele Bucovinei", anul IV, nr. 1, 19

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

conferință organizată la București, pentru că se considera că era vizată o activitate politică, nu una științifică[80].

De asemenea, trebuie evidențiată contribuția pe care a avut profesorul acestui gimnaziu, Adolf Ficker, pentru înființarea, în anul 1850, a Bibliotecii Țării din Bucovina[81]. De remarcat este activitatea profesorului Romuald Wurzer, care a publicat numeroase articole și un istoric al gimnaziului cu prilejul aniversării a 100 de ani de existență[82]. Pentru merite deosebite în activitate, profesorilor Romuald Wurzer și dr. Hermann Rump le-a fost acordată decorația Crucea în grad de cavaler a Ordinului Franz Josef[83].

Printre profesorii demni de remarcat ai acestui gimnaziu se regăsesc: dr. Wilhelm Vysloužil (viitor inspector școlar general), Ernst Rudolf Neubauer (istoric, geograf, poet, director al Gimnaziului de Stat din Rădăuți), Johann Limberger (director al Gimnaziului Greco-Oriental Suceava), I. G. Sbiera (profesor la catedra de limba română din cadrul Universității Cernăuți), Adalbert de Mikulicz (consilier școlar), Gabriel cavaler de Mor zu Sonegg și Morberg (director al Gimnaziului Rădăuți), Johann Degn (cel care a elaborat planul de învățământ pentru liceele de fete în anul 1900), dr. Josef Frank (director al Liceului de Fete Orășenesc Cernăuți), Kornel Kozak (director al Gimnaziului de Stat II Cernăuți), Theodor Bujor (director al Gimnaziului de Stat III Cernăuți), dr. Alfred Pawlitschek (inspector școlar general), Wenzel Resl (scriitor), Romuald Wurzer (istoric), Dimitrie Onciul (istoric) și Ion Nistor (istoric)[84].

Pentru încurajarea frecventării acestui gimnaziu, ca urmare a deciziei corpului didactic din ședința din 4 octombrie 1852, a fost înființată în anul 1854 Asociația de ajutorare a elevilor săraci și sârguincioși de la Gimnaziului de Stat Cernăuți, care, prin Hotărârea imperială din 20 decembrie 1855, a fost denumită Asociația „Împăratul Franz Joseph"[85]. La colectarea fondurilor necesare acestei asociații au contribuit și elevii gimnaziului, care la 20 ianuarie 1909, au jucat pe scena teatrului din oraș piesa „Antigona" de Sofocle și au organizat concerte de muzică în sălile Societății de Muzică și ale Casei Germanilor din Cernăuți. De asemenea, Asociația de Muzică din Cernăuți a organizat, în anul 1911, un concert caritabil, banii strânși fiind donați Asociației „Împăratul Franz Josef"[86].

[80] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 5, f. 88–108.

[81] *150 Jahrfeier des Czernowitzer Gymnasiums...*, p. 4.

[82] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 89–90; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1909/1910, p. 99; R. Wurzer, *op. cit.*, 286 p.

[83] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa XLVI, dosar nr. 7, f. 36–41; Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *op. cit.*, p. 17.

[84] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 230–245.

[85] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul de Interne*, mapa 5, dosar nr. 1, f. 1–3.

[86] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 89; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1910/1911, p. 87–88; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiun

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

Prin Ordinul ministerial nr. 38 737 din 22 septembrie 1908, a fost aprobată acordarea unei subvenţii de 1 000 de coroane pentru înfiinţarea unei cantine pentru elevii săraci ai acestui gimnaziu[87]. Cu prilejul aniversării centenarului gimnaziului, a fost constituit în anul 1908, la iniţiativa unor foşti elevi ai gimnaziului, *Fondul jubiliar de ajutorare a bolnavilor de la Gimnaziul de Stat I Cernăuţi*, al cărui preşedinte a fost directorul institutului. Ajutoarele erau acordate elevilor bolnavi, precum şi elevilor săraci şi bravi, care aveau nevoie de recreere, indiferent de etnie şi confesiune. În cazul în care gimnaziul nu mai avea un caracter interconfesional, administrarea Fondului urma să fie făcută de către Guvernământul Bucovinei[88].

Elevii cu o situaţie financiară precară, dar care obţineau rezultate şcolare bune, au beneficiat de scutirea parţială sau totală a taxei de şcolarizare[89], iar elevii de confesiune romano-catolică au întreprins călătorii în Italia, care aveau drept scop nu numai recreerea, ci şi asimilarea de cunoştinţe şi dezvoltarea spirituală[90]. Totodată, elevii au contribuit la dotarea cabinetului de arheologie prin colecţionarea de monede[91].

La acest gimnaziu au fost organizate anual serbări cu ocazia zilei onomastice a împăratului Franz Josef (4 octombrie) şi a împărătesei Elisabeth (19 noiembrie), a zilei de naştere a împăratului (18 august), precum şi unele manifestări ocazionale. În acest sens, au fost organizate serbări cu prilejul vizitei împăratului Franz Josef în anul 1880 şi a prinţului moştenitor, arhiducele Rudolf în anul 1887, cu ocazia unor momente aniversare (600 de ani de dinastie habsburgică – 1883; 40 de ani de domnie a împăratului – 1888; 50 de ani de domnie a împăratului – 1898) şi comemorative a unor muzicieni, poeţi şi scriitori austrieci, germani, români şi ruteni (Mozart, Franz Grillparzer, Goethe, Schiller, Szewczenko, Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri). La aceste serbări, elevii recitau poezii în limbile greacă, latină, germană, română, ruteană, polonă şi franceză, iar cei care făceau parte din corul şcolii interpretau diverse cântece[92]. Profesorii şi elevii gimnaziului au participat la evenimente de sfinţire a bisericilor, de numire a guvernatorilor şi mitropoliţilor Bucovinei şi la înmormântări ale unor foşti directori ai şcolilor secundare din Cernăuţi[93].

Cu prilejul aniversării a 100 de ani de funcţionare a Gimnaziului de Stat Cernăuţi, a fost organizată, în data de 28 octombrie 1908, o serbare la care au participat guvernatorul Bucovinei, dr. Oktavian cavaler de Regner-Bleyleben, căpitanul ţării George baron Vasilco, primarul oraşului, baronul de Fürth, rectorul Universităţii, dr. Karl Zelinka şi arhiepiscopul Vladimir Repta[94].

[87] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 14, f. 1–2.

[88] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1910/1911, p. 68.

[89] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1909/1910, p. 112.

[90] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *op. cit.*, p. 18; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 66–67.

[91] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 155.

[92] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *op. cit.*, p. 17–18.

[93] *Ibidem*, p. 15–17; R. Wurzer, *op. cit.*, p. 182–206; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1909/1910, p. 94–95.

[94] „Jahres 76–88.

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 19 097 din 15 septembrie 1890, elevii institutului au practicat, în zilele de miercuri şi sâmbătă, diverse activităţi sportiv-recreative, precum: înotul, patinajul sau mersul pe bicicletă şi au efectuat trasee montane şi excursii în diferite oraşe ale Bucovinei[95]. Începând cu anul şcolar 1910/1911, elevii claselor a VII-a şi a VIII-a au frecventat, în conformitate cu prevederile Ordinului Consiliului Şcolar al Ţării nr. 10 850 din 17 august 1910 cursul facultativ exerciţii de tragere, sub coordonarea ofiţerilor de armată şi a profesorilor de gimnastică ai gimnaziului[96].

Elevii gimnaziului au beneficiat de consultaţii şi tratament acordate de către medicii din oraş şi începând cu anul şcolar 1902/1903 de către medicii şcolari dr. Michael Lewicki[97], dr. Moritz Anton Rudnik[98] şi dr. Adolf Wolf[99]. De semnalat este faptul că în perioada 1887–1892 au fost înregistrate cazuri de difterie la elevi, care au determinat decesul acestora[100].

Elevii acestui gimnaziu s-au implicat în acţiunile de solidaritate şi emancipare naţională. Elevii claselor superioare ai gimnaziului şi ai Şcolii Reale din Cernăuţi au hotărât în mai 1866 constituirea unui corp de voluntari sub coordonarea profesorului Ernst Rudolf Neubauer, participant la evenimentele de la 1848. Această iniţiativă a fost adusă la cunoştinţa directorului gimnaziului, profesorul Stefan Wolf şi a guvernatorului Bucovinei, Franz baron de Myrbach – Rheinfeld, în vederea aprobării constituirii acestui grup. Directorul gimnaziului a apreciat devotamentul elevilor care s-au înscris în acest grup, însă a criticat acest act realizat ca urmare a influenţei profesorului Neubauer, întrucât elevii ar fi putut renunţa la şcoală înainte de finalizarea studiilor. De altfel, guvernatorul şi-a exprimat mulţumirea şi recunoaşterea faţă de devotamentul faţă de ţară al acestor elevi, însă a subliniat necesitatea continuării studiilor, întrucât situaţia de pe câmpul de luptă nu impunea participarea de voluntari[101] dar, cu toate acestea, cinci elevi s-au înrolat ca voluntari în armată[102].

[95] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 152; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 68–69.

[96] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1910/1911, p. 75–77; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1911/1912, p. 61–65; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1912/1913, p. 87–91; „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1913/1914, p. 64–65.

[97] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 1, f. 79.

[98] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1908/1909, p. 68.

[99] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVI, dosar nr. 9, f. 1–3.

[100] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 139–140.

[101] *Das Freiwilligenkorps der Czernowitzer Mittelschüler im Jahre 1866 von Alfred Klug*, Czernowitz (Aus *Archiv des Deutschen Kulturvereines in der Bukowina/ Nr. 2/1931*), în „Der Südostdeutsche. Zeitung der Deutschen aus Südosteuropa", 39. Jahrgang, nr. 12–15. Dezember 1988, p. 7.

[102] R. Wu

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

În aprilie 1885, elevii gimnaziului au solicitat conducerii institutului să le fie permisă purtarea de şepci colorate, asemenea studenţilor însă, prin Ordinul Consiliul Şcolar al Ţării nr. 597 din 1 mai 1885, li se interzicea elevilor să poarte bonete colorate şi să frecventeze sediile asociaţiilor naţionale sau studenţeşti[103]. Prin Ordinul ministerial nr. 1 378 din 3 septembrie 1889, a fost propusă exmatricularea unui elev al gimnaziului, care lucra ca scrib la Asociaţia ruteană „Bucovina"[104].

În anul 1899, 26 de elevi de la Gimnaziul Superior de Stat Cernăuţi au fost anchetaţi sub acuzaţia de instigaţii împotriva statului de drept prin afilierea la mişcarea rusofilă. Gimnaziştii se întruneau periodic în casa fiicei consilierului imperial, Dobrjanski, care îşi educa copiii în spiritul panslavist. În casa familiei Girowski, elevii participau la ore de limba şi literatura rusă şi de istorie a imperiului ţarist, aceştia purtând eşarfe în culorile Rusiei – alb, albastru, roşu. Familia Girowski, susţinătoare a politicii Imperiului Ţarist, a trecut de la confesiunea greco-catolică la cea greco-orientală, exemplu urmat şi de către mulţi elevi[105].

Iniţial, mişcarea a început prin organizarea de cursuri de limba rusă, ca formă de respingere a ortografiei fonetice a limbii rutene, culminând prin purtarea de eşarfe în culorile Rusiei. Având în vedere propunerile corpului profesoral al gimnaziului, din 27 şi 29 mai 1899, şi considerându-se că această mişcare a afectat învăţământul rutean, disciplina şi cele mai înalte moravuri ale şcolii, convingerea religioasă şi simţul patriotic, Consiliul Şcolar al Ţării a hotărât, în şedinţa din 31 mai 1899, următoarele: exmatricularea din toate şcolile secundare din Bucovina şi Galiţia a fiilor familiei Girowski; exmatricularea din şcolile secundare din localitate a altor trei elevi; interzicerea elevilor de la şcolile secundare de a efectua vizite în casa familiei Girowski; sancţionarea a 14 elevi prin carceră şi mustrarea altor şapte elevi; mustrarea elevilor care au frecventat fără permisiunea corpului didactic adunările Asociaţiei Sojuz, interzicerea, în viitor, de a participa la aceste adunări şi de a purta însemnele specifice. În conformitate cu prevederile art. 30 din Regulamentul de disciplină pentru şcolile secundare din Bucovina aprobat de către Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii la 14 iunie 1896, li s-a interzis elevilor cercetaţi să mai efectueze vizite la familia Girowski[106].

De la înfiinţarea gimnaziului s-a observat o creştere progresivă a numărului elevilor, o perioadă de recul constatându-se în perioada 1870–1874, în contextul dezvoltării ştiinţelor tehnice în Bucovina, a interesului mare pentru studierea limbilor franceză şi engleză şi a înfiinţării Şcolii Reale Greco-Orientale la Cernăuţi[107]. Însă criza economică din anul 1873 şi deschiderea Universităţii la Cernăuţi, cu facultăţile de drept, filosofie şi teologie au contribuit la creşterea frecvenţei la gimnaziu, ajungându-se ca în anul 1906 să fie limitat numărul elevilor

[103] *Ibidem*, p. 143.

[104] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXII, dosar nr. 10, f. 23–26.

[105] *Ibidem*, mapa I, dosar nr. 7, f. 24–25.

[106] *Ibidem*, f. 26–27.

[107] R. Wu

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

nou admiși, ceea ce a determinat nemulțumirea populației. Elevii evrei și germani au solicitat rezolvarea acestei crize școlare, întrucât părinții investiseră în pregătirea copiilor și le era refuzat dreptul de a se înscrie la sesiunea de admitere care trebuia organizată în septembrie 1906[108]. În raportul Consiliului Școlar al Țării nr. 9 194 din 7 octombrie 1906, înaintat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, se precizau următoarele: la sesiunea de admitere organizată în iulie 1906 au fost admiși 106 elevi, la care s-au adăugat 20 de elevi repetenți, astfel încât fiecare secție a clasei I avea câte 63 de elevi, iar din lipsă de spațiu nu a mai fost organizată sesiunea de admitere din septembrie; procedând în mod similar și conducerea Gimnaziului de Stat III din Cernăuți, locurile pentru clasa I au fost ocupate în totalitate la sesiunea din iulie (89 de elevi)[109].

La acest institut au studiat elevi de diferite etnii și confesiuni. Astfel, dacă în anul școlar 1861/1862, gimnaziul a fost frecventat, după limba maternă, de 598 elevi, dintre care germani (inclusiv evrei) (aproximativ 30%), ruteni (aproximativ 27%), români (aproximativ 23%), polonezi (aproximativ 20%), în anul școlar 1913/1914 erau înscriși 901 elevi, dintre care germani (inclusiv evrei) (aproximativ 92%), polonezi (aproximativ 6%), români (aproximativ 1%) și maghiari (aproximativ 1%). Cea mai mare cotă de participare, de 1 295 elevi, a fost în anul școlar 1905/1906, în anii următori scăzând numărul acestora ca urmare a separării claselor româno-germane[110]. Din punct de vedere confesional, la acest gimnaziu au studiat, în anul școlar 1861/1862, elevi de confesiune greco-orientală (aproximativ 40%), romano-catolică (aproximativ 27%), mozaică (aproximativ 15%), greco-catolică (aproximativ 15%) și armeano-catolică (aproximativ 3%), iar în anul școlar 1913/1914 erau înscriși elevi de confesiune mozaică (aproximativ 75%), romano-catolică (aproximativ 16%), evanghelică (aproximativ 6%) și greco-orientală (aproximativ 3%)[111].

Elevii au avut posibilitatea de documentare la biblioteca gimnaziului și la Biblioteca gimnaziștilor români, la acest institut existând cabinete de fizică, științele naturii, arheologie, istorie-geografie și colecții de materiale didactice pentru matematică, gimnastică și desen, precum și colecția de monede, care au contribuit la îmbunătățirea actului didactic[112].

Rezultatele școlare au fost bune, fapt reflectat și de numărul mare de elevi care au obținut certificate de maturitate[113]. La prima sesiune a examenului de maturitate organizată în anul 1850, din 32 de elevi înscriși au fost declarați admiși

[108] *Eine Schulkrise*, în „Bukowinaer Rundschau", Jahrgang XXV, nr. 5172, 31. August 1906, p. 3.

[109] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii*, mapa LX, dosar nr. 18, p. 5–6.

[110] *Ibidem*, mapa LXX, dosar nr. 9, 10, 11, 12; R. Wurzer, *op. cit.*, p. 266, 270–271; cifrele au fost stabilite în baza datelor prezentate în tabelele cuprinzând frecvența elevilor, publicate în anuarele gimnaziului, precum și din rapoartele de inspecție anuale; după intrarea în vigoare a *Constituției* din anul 1867, evreii au fost asimilați de către populația a cărei limbă maternă era limba germană, întrucât aceștia nu erau recunoscuți ca națiune în cadrul Monarhiei habsburgice.

[111] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 275.

[112] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz". 1912/1913, p. 69–71.

[113] R. Wu

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

18 elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 60%)[114], însă numărul elevilor care au obţinut certificate de maturitate a crescut în anii următori, ajungându-se ca la sesiunea organizată la sfârşitul anului şcolar 1908/1909 să fie înregistrată cea mai mare cotă de participare, de 126 elevi, fiind declaraţi admişi 116 elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 92,7%)[115]. Cota medie de promovabilitate la examenul de maturitate în perioada 1850–1914 a fost de aproximativ 80%[116].

Dintre absolvenţii acestui gimnaziu s-au remarcat: căpitanul Bucovinei, Eudoxiu baron de Hurmuzaki, rectorul Universităţii Cernăuţi, dr. Constantin Tomasciuc, poetul român Mihai Eminescu, poetul ucrainean Ossip Jurij Fedkowicz, eseistul Karl Emil Franzos, directorul muzical al Conservatorului din Lemberg, Karl de Mikuli, profesorul chirurg Johannes de Mikulicz-Radecki, ministrul Agriculturii, baronul Alexander de Petrino, ministrul Justiţiei, baronul dr. Joseph von Schenk, profesorii universitari: Karl Grünerg, Julius Hatschek, Max Horrow, Paul Lazarus, Raimund Friedrich Kaindl, Alexander Suppan, Leo Trachtenberg ş.a.[117].

În timpul Primului Război Mondial, Cernăuţiul a fost ocupat de trei ori de armata rusă: 2 septembrie – 15 octombrie 1914, 27 noiembrie 1914 – februarie 1915, 18 iunie 1916 – 2 august 1917, iar gimnaziul a funcţionat cu întreruperi. Mulţi profesori au emigrat ori s-au înrolat pe front, iar numărul elevilor s-a diminuat semnificativ[118]. Începând cu 10 iunie 1916 şi până în septembrie 1918, localul gimnaziului a fost întrebuinţat în scopuri militare[119].

Înfiinţarea primului gimnaziu de 5 clase din Bucovina, în anul 1808, a constituit „raza unică de soare în domeniul învăţământului"[120] şi a marcat începutul învăţământului secundar în Bucovina, care, cunoscând o „înflorire îmbucurătoare"[121] în perioada următoare, a contribuit la dezvoltarea nivelului cultural al populaţiei[122].

[114] *Ibidem*, p. 90.

[115] „Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", 1909/1910, p. 81.

[116] Cifra a fost stabilită în baza rezultatelor examenului de maturitate, prezentate în anuarele publicate ale gimnaziului.

[117] Bukowina-Institut Augsburg, Typoskript, Dr. Rudolf Wagner, p. 85; R. Wurzer, *op. cit.*, p. 269; *150 Jahrfeier des Czernowitzer Gymnasiums...*, p. 4.

[118] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 68.

[119] Peter Christof, *Schiţă istorică a institutului*, în „Anuarul I al Liceului statului nr. II în Cernăuţi pe anul 1921–1922 cu o schiţă istorică a institutului de la 1914/15–1920/21", publicat de directorul profesor dr. Peter Christof, 1922, p. 2.

[120] Zieglauer von Blumenthal, *Bukowina. Landesgeschichte. Seit der Besitzergreifung*, în „Bukowina in Wort und Bild", herausgegeben unter Mitwirkung der hervorragendsten einheimischen Gelehrten und Künstler, Mit 144 Illustrationen, Wien, Verlag von Eduard Beyer, fără an, p. 144.

[121] *Ibidem*, p. 152.

[122] Dr. Paula Tiefenthaler, *Das Musikleben in der Bukowina,* (Vortrag auf dem Bundestreffen 1977 in Ulm/D.), în *„Vom Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte der Bukowina"*, Band II. *Festschrift zum 75. Geburtstag von Frau Dr. Paula Tiefenthaler*, Adolf Armbruster (coord.), herausgegeben im Auftrag der Landsmannschaft der Buchenlanddeutschen (Bukowina) e.V., Augsburg, Hofmann-Verlag, 1993, p. 31; T. Balan, *Istoricul Liceului*, în „Anuarul Liceului de Stat nr.1 „Aron Pumnul" p

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

Existenţa unui număr mare de elevi la acest gimnaziu a determinat desprinderea, în anul şcolar 1896/1897, a patru clase paralele germane şi constituirea Gimnaziului Inferior de Stat din Cernăuţi, cu limbile de predare germană şi ruteană[123] şi deschiderea, în anul şcolar 1898/1899, a claselor paralele româno-germane[124]. Ulterior, clasele paralele româno-germane desprinse de la acest gimnaziu s-au constituit în anul 1901, mai întâi, ca filială a gimnaziului[125] şi, în anul 1906, ca institut independent, denumit Gimnaziul de Stat III, cu limbile de predare germană şi română[126].

ANEXA 1

Planul de învăţământ valabil pentru gimnazii
aprobat prin ordinul ministerial nr. 1182 din 5 februarie 1856[127]

Clasa	Religie	Limba latină	Limba greacă	Lb germană	Lb. oficială (relativ-obligatorie)	Geografie şi Istorie	Matematică	Ştiinţele naturii	Fizică	Propedeutica filosofiei	Nr. de ore pe săptămână
I	2	8	–	4	(2)	3	3	2	–	–	**22 (24)**
II	2	8	–	4	(2)	3	3	2	–	–	**22 (24)**
III	2	6	5	3	(2)	3	3	2*	2**	–	**24 (26)**
IV	2	6	4	3	(2)	3	3	–	3	–	**24 (26)**
V	2	6	5	3	(2)	3	4	2	–	–	**25 (27)**
VI	2	6	5	3	(2)	3	3	2	–	–	**24 (26)**
VII	2	5	4	3	(2)	3	3	–	3	2	**25 (27)**
VIII	3	5	5	3	(2)	3	1	–	3	2	**25 (27)**
Total	**17**	**50**	**28**	**26**	**(16)**	**24**	**23**	**10**	**11**	**4**	**193 (209)**

[123] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 1, f. 82–92.

[124] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 159.

[125] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, dosar nr. 6, f. 75; Prof. Dr. Johann R. v. Kuparenko, *Die Geschichte des k. k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, nach den Akten und Aufzeichnungen der Direktion*, în „I. Jahresbericht des k. k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht von Theodor Bujor, 1909/1910, p. 4.

[126] S.A.N.I.C., fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIII, dosar nr. 7, f. 38–42.

[127] R. Wurzer, *op. cit.*, p. 87.

* Disciplina „Ştiinţele naturii" a fost prevăzută în planul de învăţământ, ca obiect de studiu obligatoriu numai în semestrul I, fiind alocat un număr de două ore pe săptămână.

** Disciplina „Fizică" a fost prevăzută în planul de învăţământ, ca obiect de studiu obligatoriu numai în semestr

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

ANEXA 2

Planul de învățământ valabil pentru gimnazii
aprobat prin ordinul ministerial nr. 10128 din 26 mai 1884[128]

Clasa	Religie	Limba latină	Limba greacă	Limba germană	Geografie și Istorie	Matematică	Științele naturii	Fizică	Propedeutica filosofiei	Nr. de ore /săpt.
I	2	8	–	4	3	3	2	–	–	**22**
II	2	8	–	4	4	3	2	–	–	**23**
III	2	6	5	3	3	3	2*	2**	–	**24**
IV	2	6	4	3	4	3	–	3	–	**25**
V	2	6	5	3	3	4	2	–	–	**25**
VI	2	6	5	3	4	3	2	–	–	**25**
VII	2	5	4	3	3	3	–	3	2	**25**
VIII	2 (3)	5	5	3	3	2	–	3	2	**25 (26)**
Total	**16 (17)**	**50**	**28**	**26**	**27**	**24**	**10**	**11**	**4**	**196 (197)**

ANEXA 3

Planul de învățământ valabil pentru gimnazii
aprobat prin ordinul ministerial nr. 11662 din 20 martie 1909[129]

Clasa	Religie	Limba latină	Limba greacă	Limba germană	Desen	Geografie	Istorie	Matematică	Științele naturii	Fizică și Chimie	Propedeutica filosofiei	Gimnastică	Caligrafie	Număr de ore pe săptămână
I	2	8	–	4	3	2	–	3	2	–	–	2	1	**27**
II	2	7	–	4	3	2	2	3	2	–	–	2	–	**27**
III	2	6	5	3	2	2	2	3	–	2	–	2	–	**29**

[128] http://alex.onb.ac.at, *Verordnung des Ministers für Cultus und Unterricht vom 26. Mai 1884, Z. 10128, an sämmtliche k.k. Landes-Schulbehörden, betreffend mehrere Abänderungen des Lehrplanes der Gymnasien und die Hinausgabe von Instructionen für den Unterricht an den Gymnasien*, în „Verordnung für den Dienstbereich des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht", nr. 21, 1884, p. 168–185.

* Disciplina „Științele naturii" a fost prevăzută în planul de învățământ, ca obiect de studiu obligatoriu numai în semestrul I, fiind alocat un număr de două ore pe săptămână.

** Disciplina „Fizică" a fost prevăzută în planul de învățământ, ca obiect de studiu obligatoriu numai în semestrul al II-lea, fiind alocat un număr de două ore pe săptămână.

[129] http://alex.onb.ac.at, *Verordnung des Ministers für Kultus und Unterricht vom 20. März 1909, Z. 11662, betreffend einen neuen Lehrplan für Gymnasien in Österreich*, în „Verordnungsblatt für den Dienstbere p. 193–225.

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)

(continuare)

IV	2	6	4	3	2	2	2	3	3[§]	3[£]	-	2	-	**29**
V	2	6	5	3	-	1	3	3	3	-	-	2	-	**28**
VI	2	6	5	3	-	1	4	3	2(3)	-	-	2	-	**28 (29)**
VII	2	5	4(5)	3	-	-	3	3	-	4	2	2	-	**28 (29)**
VIII	2	5	5	3	-	-	4[*]/ 3[**]	2	-	3[*§]/ 4[*£]	2	2	-	**28**
Total	**16**	**49**	**28(29)**	**26**	**10**	**10**	**20/19**	**23**	**12/(13)**	**12/13**	**4**	**16**	**1**	**227 (229)**

[§] Disciplina „Ştiinţele naturii" a fost prevăzută în planul de învăţământ, ca obiect de studiu obligatoriu, numai în semestrul al II-lea, fiind alocat un număr de 3 ore pe săptămână.

[£] Disciplinele „Fizică şi chimie" au fost prevăzute în planul de învăţământ, ca obiecte de studiu obligatorii numai în semestrul I, fiind alocat un număr de 3 ore pe săptămână.

[*] În planul de învăţământ a fost prevăzut pentru disciplina „Istorie" un număr de 4 ore pe săptămână în semestrul I.

[**] În planul de învăţământ a fost prevăzut pentru disciplina „Istorie" un număr de 3 ore pe săptămână în semestrul al II-lea.

[*§] În planul de învăţământ a fost prevăzut pentru disciplinele „Fizică şi chimie" un număr de 3 ore pe săptămână în semestrul I.

[*£] În planul de învăţământ a fost prevăzut pentru disciplinele „Fizică şi chimie" un număr de 4 ore pe săptămâ

BDD-A32900 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:25 UTC)